

SIGNE ADRIAN

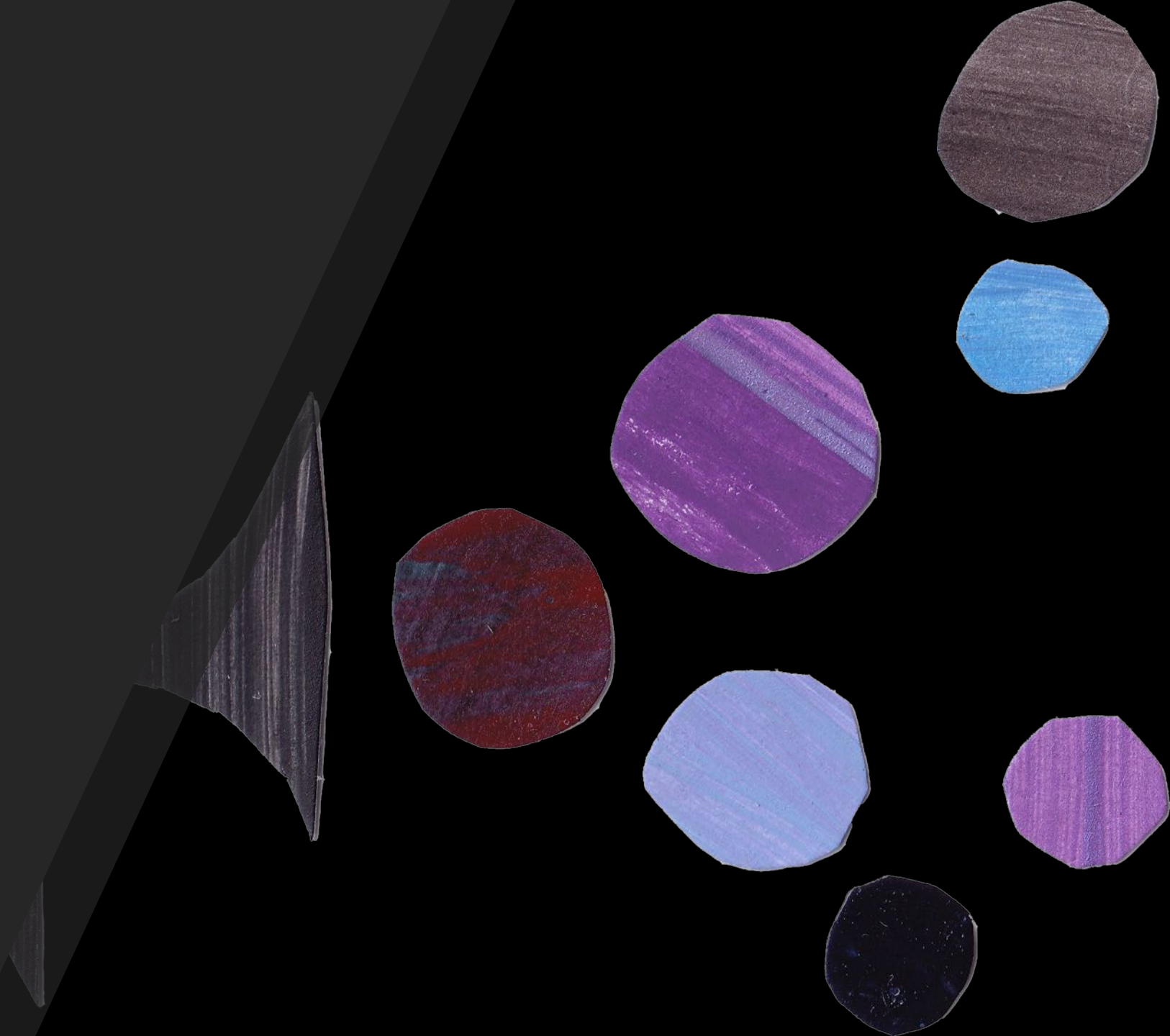
JESPER JUELLUND JENSEN

LYDFORMNING

ODENSE 9. DECEMBER 2022

Dagsorden

1. Introduktion
2. At lytte til lyd
3. At skabe lyd
4. Notation
5. Betragtninger

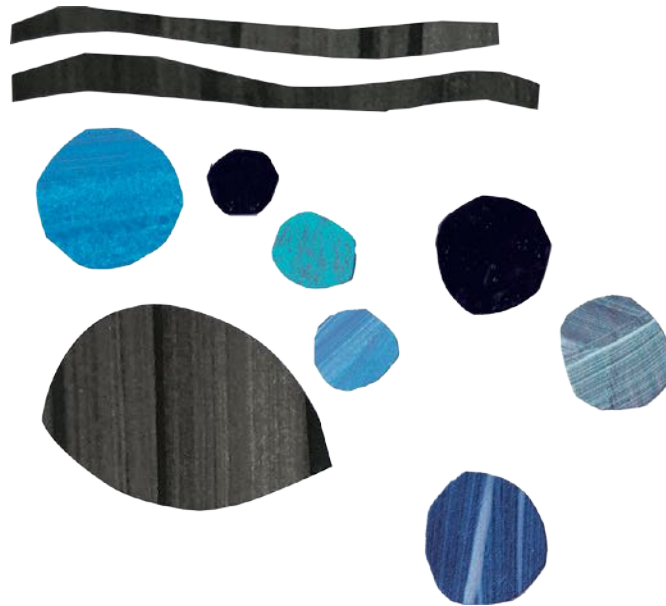

Lydformning

- I lydforming skabes lydkompositioner og lydoplevelser med fokus på *selve lyden*.
- Lydformning bringer de musikalske parametre *klang* og *form* i forgrunden.
- Fokus er på *æstetisk kvalitet* – præcis som det kendes fra anden musik.

2

AT LYTTE

TIL LYD

Sprog for lyd

Lyt med lukkede øjne
Beskriv alle lydene

KILDE – HVOR KOM LYDEN FRA?

- Menneskeskabt (bil, host, varmeanlæg) eller naturskabt (blade i et træ, en fugl)? Hvis menneskeskabt: Skabt alene med kroppen eller med et „instrument“ (fx tøj)?
- Tæt på eller langt væk? Oppefra, nedefra, fra højre, fra venstre? Flere steder fra?

AKUSTISKE TRÆK – HVORDAN VAR LYDEN?

- Kraftig eller svag?
- Lys eller mørk?
- Skarp eller blød?
- Kort eller lang?
- En gang? Flere gange? Konstant? Gentagelser? Regel- eller uregelmæssige?
- Kold eller varm?
- Tone eller støj?
- Enkel (én lydkilde, „solistisk“) eller sammensat (mange lydkilder, „korisk“)?

HVAD GØR LYDEN VED MIG?

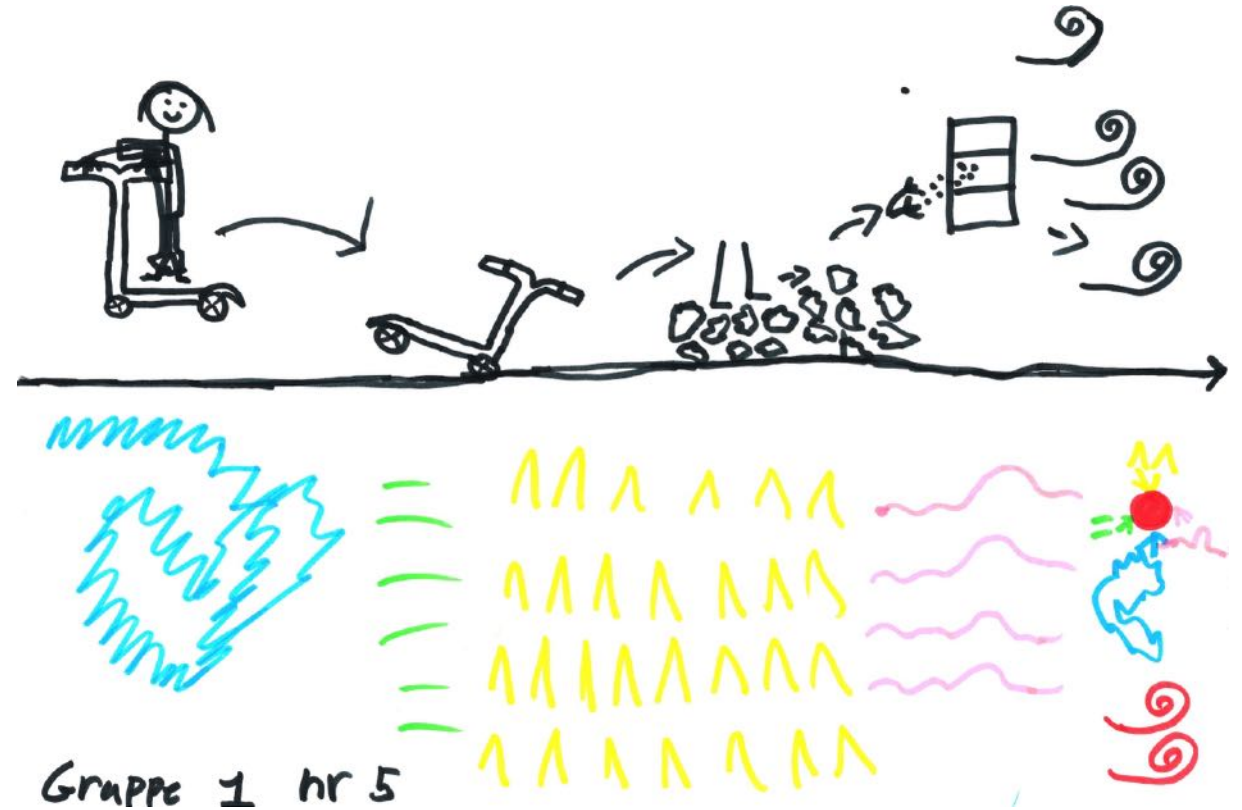
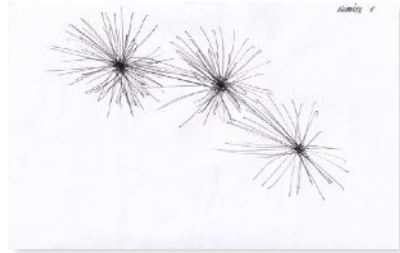
- Rar eller ubehagelig?
- Lækker? Grim? Uhyggelig? Klam?
- „Får mig til at tænke på...“

Gæt en lyd giver

- Én person vælger en „hemmelig“ lyd giver, som de andre ikke må se.
- Alle lukker øjnene.
- Den „hemmelige“ lyd fremføres – evt. gemt bag noget, så ingen fristes til at kigge.
- Nu må alle gætte. Hvilken lyd giver lavede lyden? Beskriv så præcist som muligt.
- Næste fremfører sin lyd.

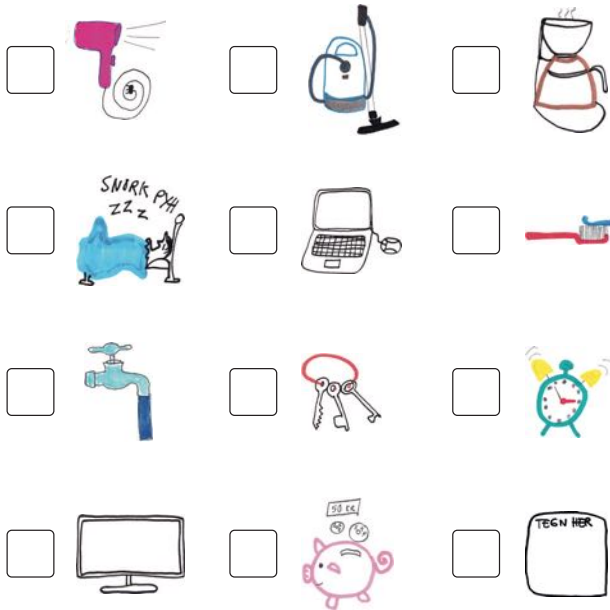

Klangtegninger

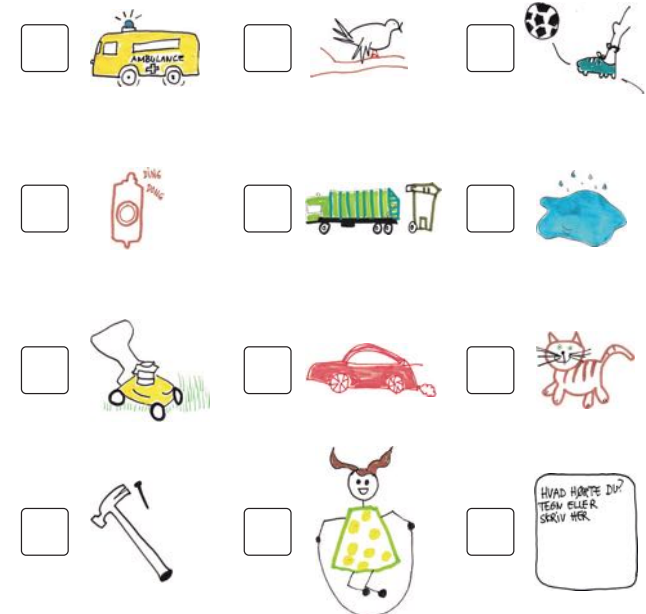

Lydskattejagt

HJEMME

UDE

Lydgivere? Instrumenter?

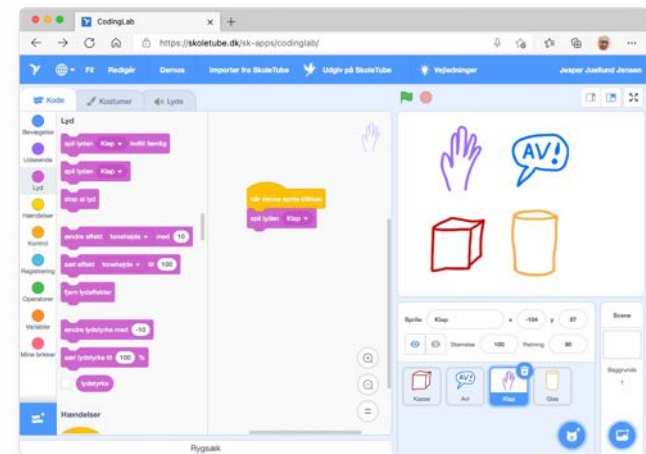
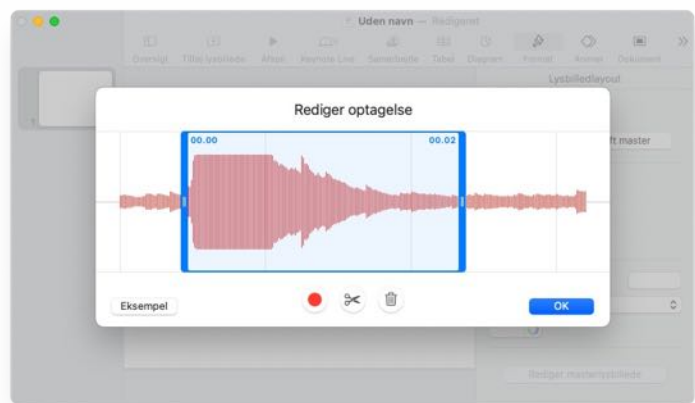
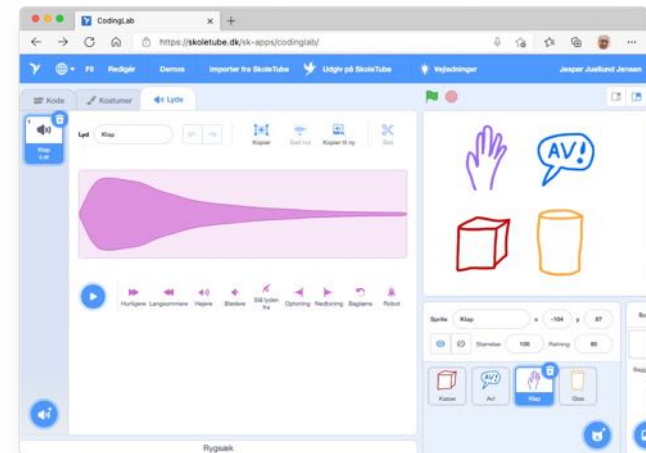
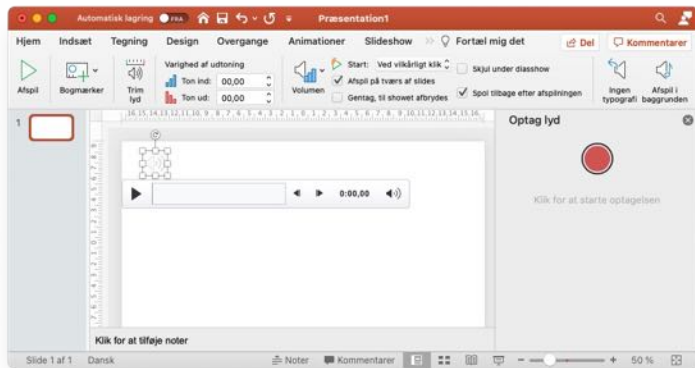
Præpareret klaver. Komponister som John Cage har ændret på klaverets lyd ved at tilføje andre objekter.

1. Lydjagt

Gå på jagt efter lyde i lokalet. Hvilke ting kan lave lyd? Hvordan kan du lave lyd med tingene – slå, banke, gnide, puste, klemme, skrabe? Vis lydene til hinanden.

METAL	TRÆ	MERE ...	METODE
Bestik	Bord	Papir	Slå
Radiator	Stol	Pap	Banke
Rør	Dør	Væg	Gnide
Nøgler	Gulv	Rude	Puste
Hylde	Blyant	Lineal	Klemme
Lampe	Kasse	Sko	Skrabe
Blyantspidser	Spisepinde	Tøj	Trampe
Madkasse	Ispind	Hænder	Vifte
Mønter	Tændstikæske	Fødder	Vugge
Saks		Kuglepen	Knips
Lynlås		Neglefil	Ryste
...		Sandpapir	Skubbe
		Elastik	
		Flaske med prop	

Min lydsamling

Flere aktiviteter med lytning...

- Lydmemory
- Læg lyd i rækkefølge (efter styrke, tonehøjde, længde...)
- Find „dit lydsted“
- Gæt et sted ud fra lyden

Hvorfor lytte til lyden i sig selv?

Lytning som aktiv og eksperimenterende praksis

Værdsætte hverdagslyde

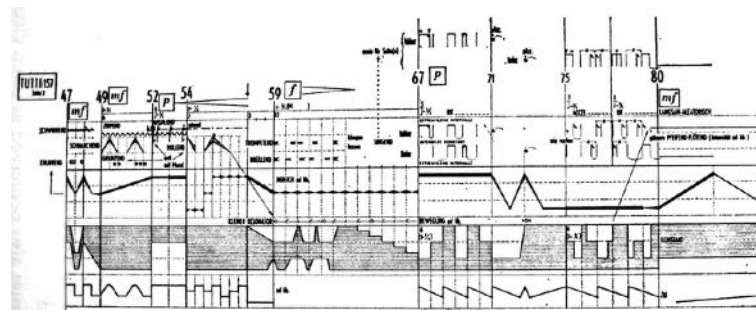
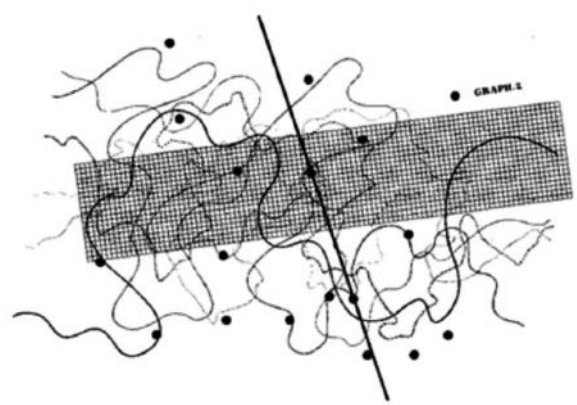
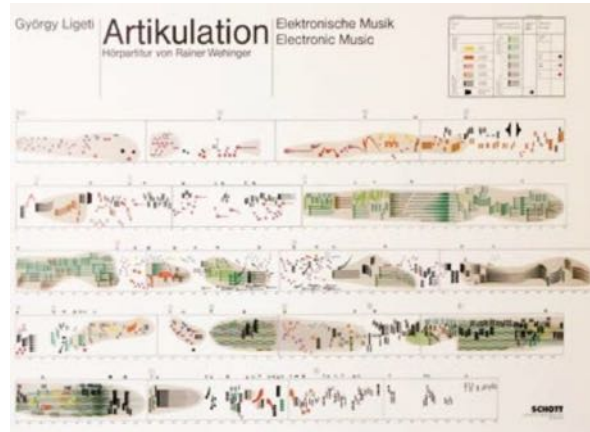
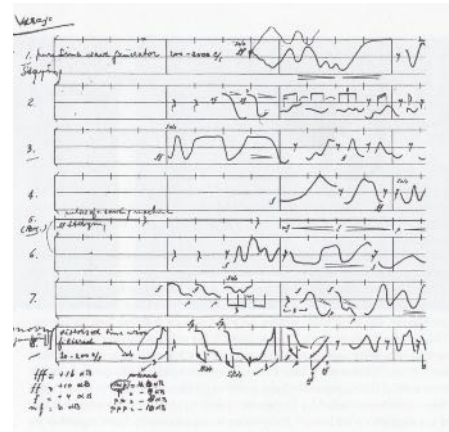
Semiotisk ressource

Sprog

Kritisk forholden sig til ens „lydliv“ – akustisk myndiggørelse?

Følelsesliv

Musik

**JOHN CAGE / READING
DAVID TUDOR / MUSIC
INDETERMINACY
NEW ASPECT OF FORM IN
INSTRUMENTAL AND
ELECTRONIC MUSIC**

Musik er ikke til nogen nytte,
medmindre den udvikler vores
evne til at lytte.

Men de fleste musikere kan
ikke høre en enkelt lyd, de
lytter kun efter forbindelsen
mellem to eller flere lyde.

John Cage

3

AT SKABE

LYD

Gæt en OL-disciplin

- Fordel jer i grupper med 4-5 personer. Beslut en olympisk disciplin.
- Efterlign lyden af disciplinen *så præcist som muligt*.
- I må bruge alle lyde, ting, dimser... til at lave lyd med.
- I må ikke bruge munden til at lave lyd med!
- Øv jer og vær klar til at fremføre den.
- Publikum har lukkede øjne og skal gætte disciplinen.
- Lød det nøjagtigt som i virkeligheden?
(Brug terminologi fra lytteøvelsen!)

Vejrudsigt

- Skydække
- Vind
- Nedbør
- Temperatur

ALLE KNEB GÆLDER !

Opførelsesritual

1. Gruppen gør sig klar. Helt klar!
2. En fra gruppen siger: „Så må I gerne lukke øjnene.“
3. Gruppen venter, til der er blevet helt stille.
4. To sekunders stilhed – og det er længe!
5. Gruppen går i gang.

Adskillelse mellem „almindelig tid“ og „musiktid“

Autentisk musik

- Levende, meningsfulde, autentiske musikoplevelser i undervisningen
- Ikke efterligning af musik „fra den virkelige verden“
- Ikke „simuleret musik“ (Finn Holst)
- „Pædagogmusik“?
- Ikke „som om“ – men „the real thing“
- Bevidst „skolebegreb“: Lydformning (ikke fx „lydkunst“)

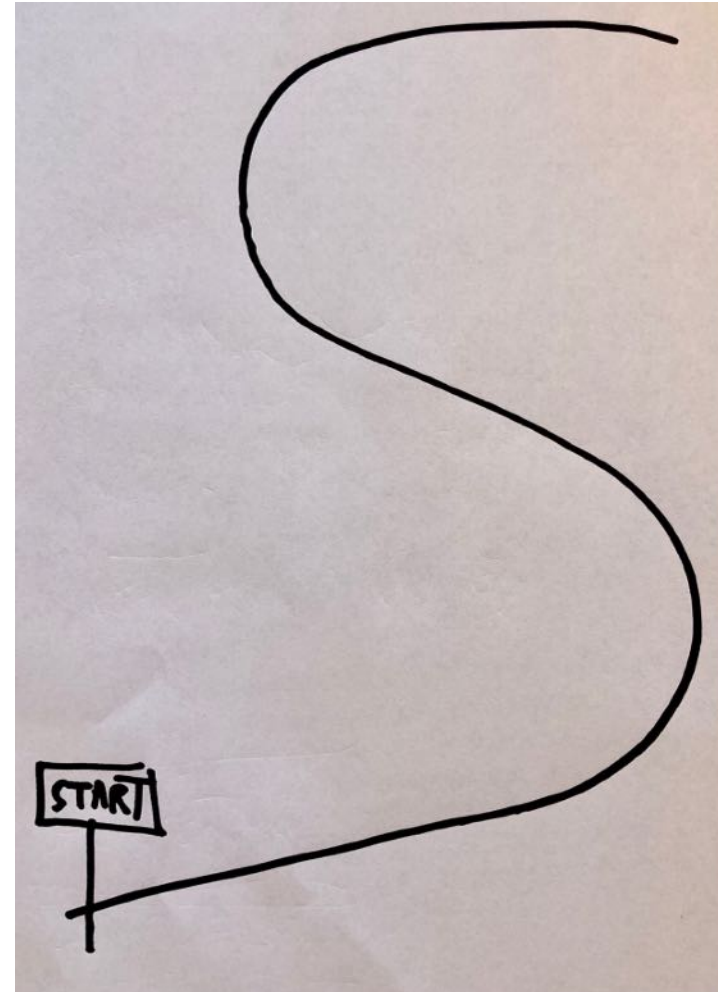

A dark, leafless tree stands in the foreground, its branches reaching out against a misty, grey background. The ground is flooded, with water reflecting the overcast sky. The overall mood is somber and atmospheric.

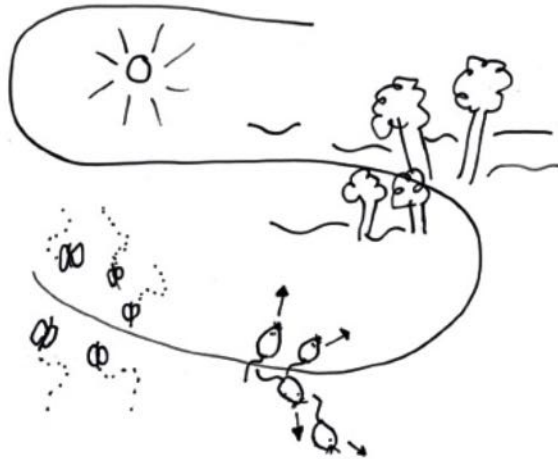
Stemningskabende lyd

Rejse

Tegn en streg
Hvor skal vi rejse hen?

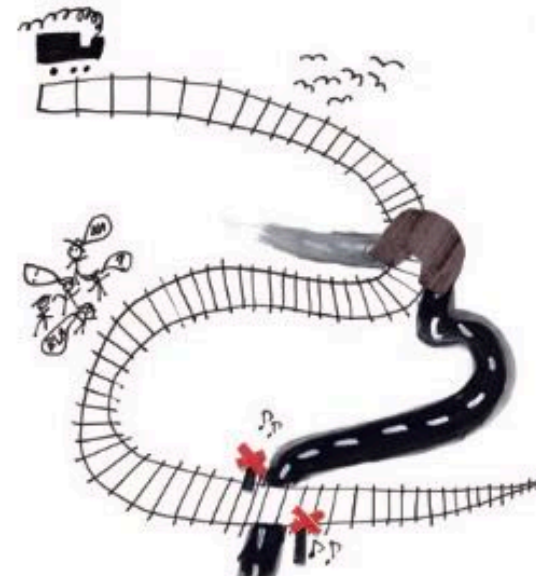

Rejse

I eksemplet kommer man først forbi nogle sommerfugle, der sætter af og flyver væk. Derefter møder man nogle mus, der forskrækkes og piler afsted. Man kommer så hen til en skov, hvor vinden rusker i bladene – først på afstand (svagt), så igennem skoven (kraftigt) og derefter væk igen (svagere og svagere). Til sidst møder man solens glimtende lyse stråler.

Damplokomotivet sætter langsomt i gang og kommer efterhånden op i fuld fart. Det kommer forbi en flok måger. Det kører så gennem en tunnel, så lokomotivlyden dæmpes. Ude igen passerer det en flok snakkende mennesker, hvorefter det kører forbi en jernbaneoverskæring med en advarende kløkkelyd. Til sidst forsvinder lokomotivet ud i det fjerne uden at sætte farten ned.

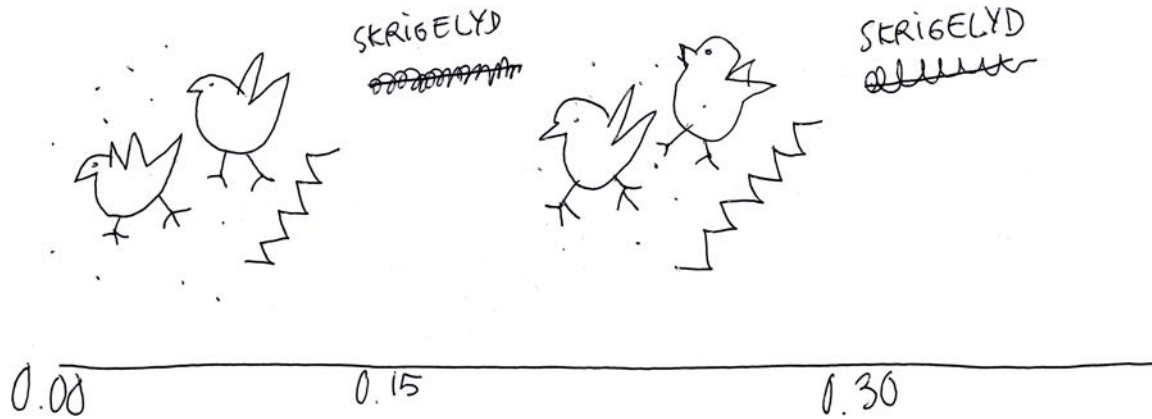
Illustrationslyde

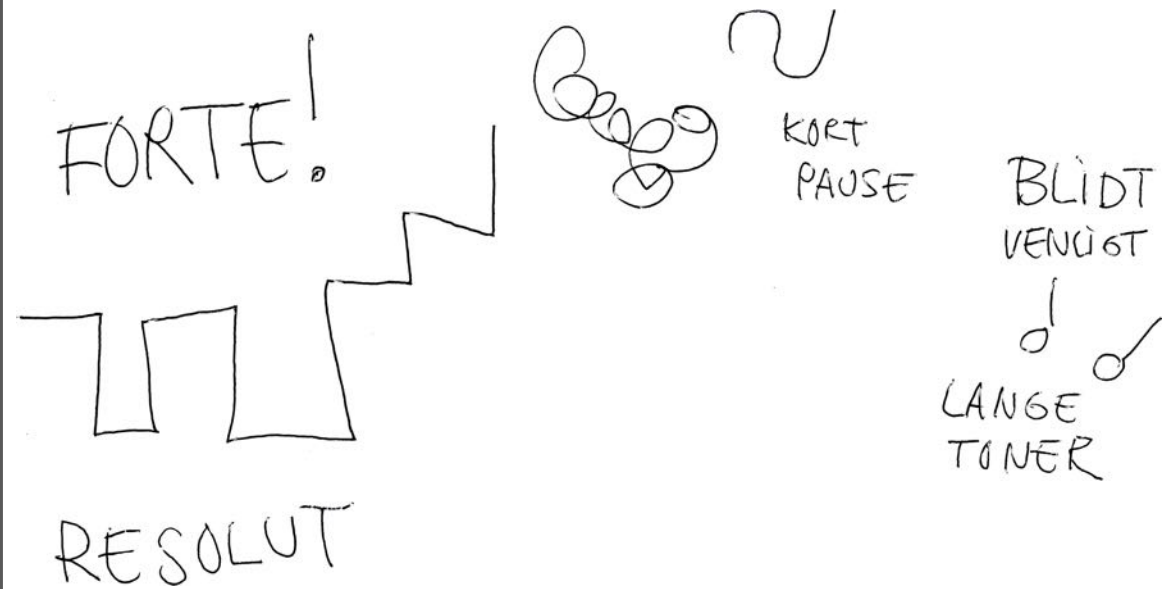
Lån en histories form (og stemning)

Lån fra et stykke musik

Kyllingernes ballet i æggeskallerne

Eine kleine Nachtmusik

Lyddirigent („abstrakt lyd“ – absolut musik)

1. tegn: Peg → Kort slag

2. tegn: To hænder → En hel gruppe

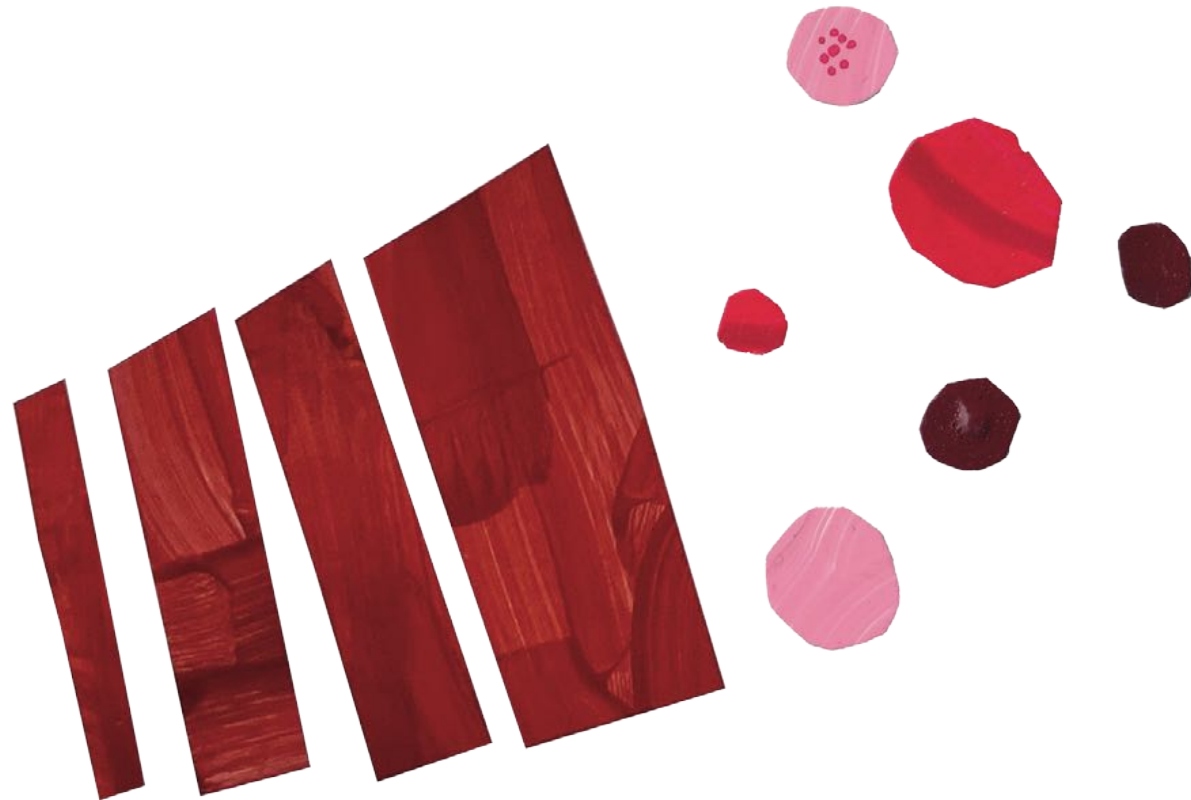

3. tegn: Knyttet hånd → „Hvirvel“

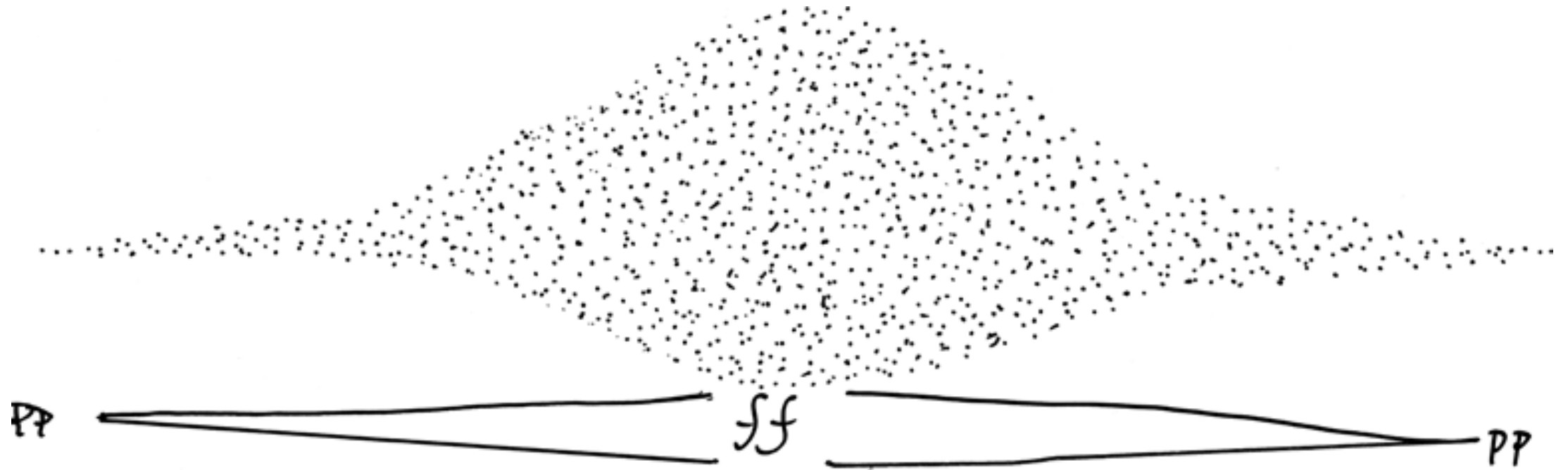

4

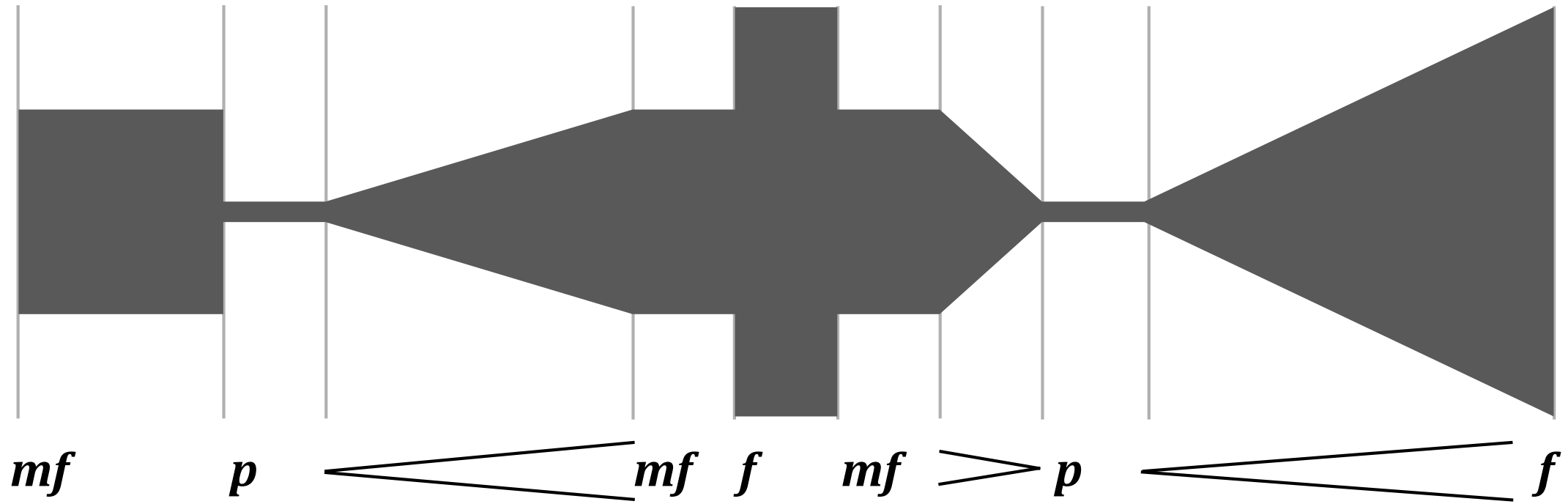
NOTATION

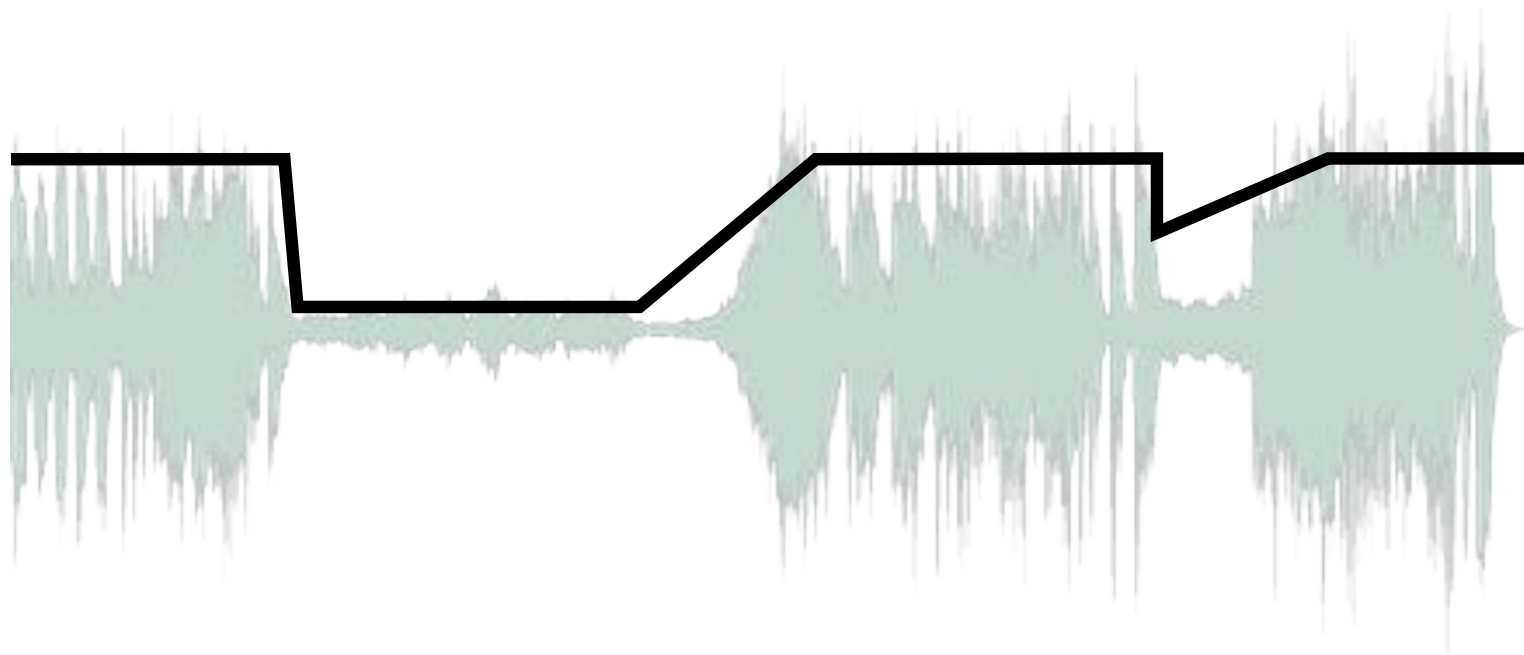
DYNAMIK

DYNAMIK

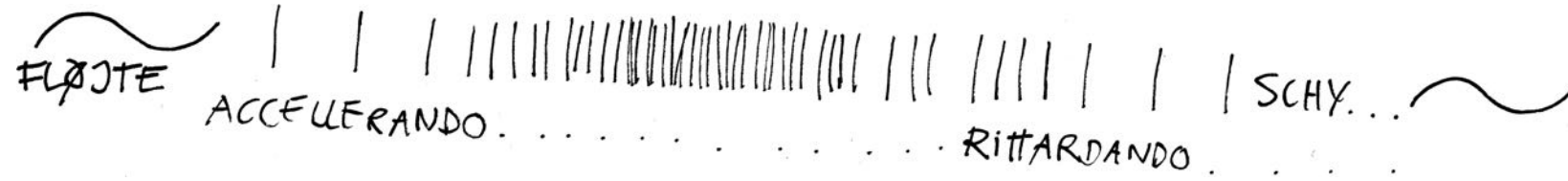

DYNAMIK

Forsimplet dynamisk forløb af 3. sats af
W.A. Mozarts 32. symfoni.

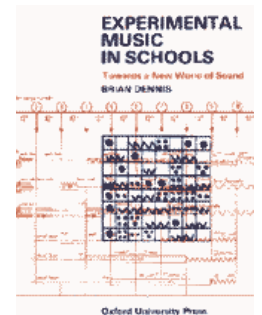
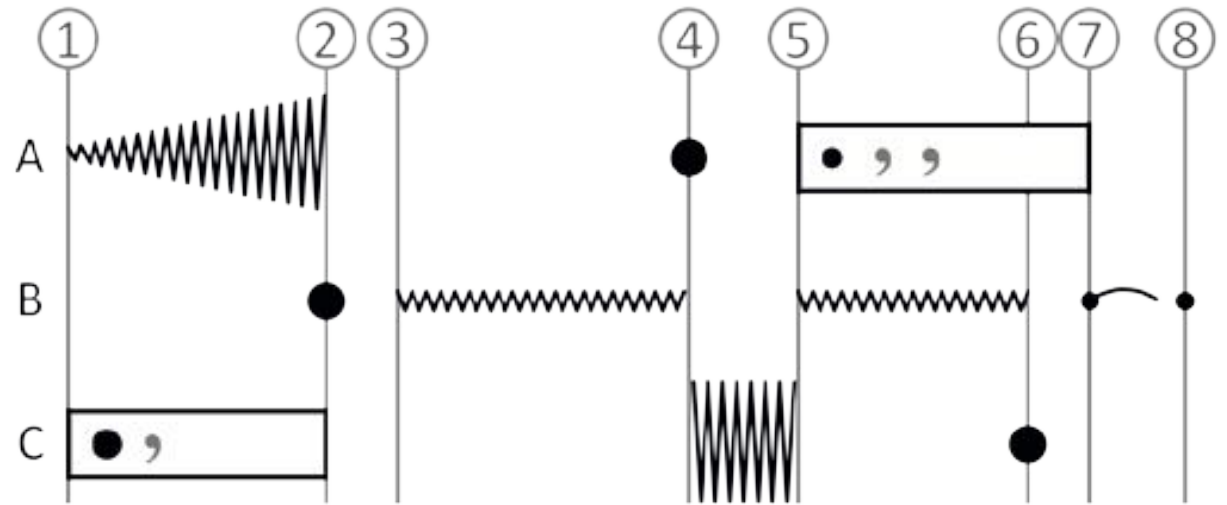
TEMPO & TÆTHED

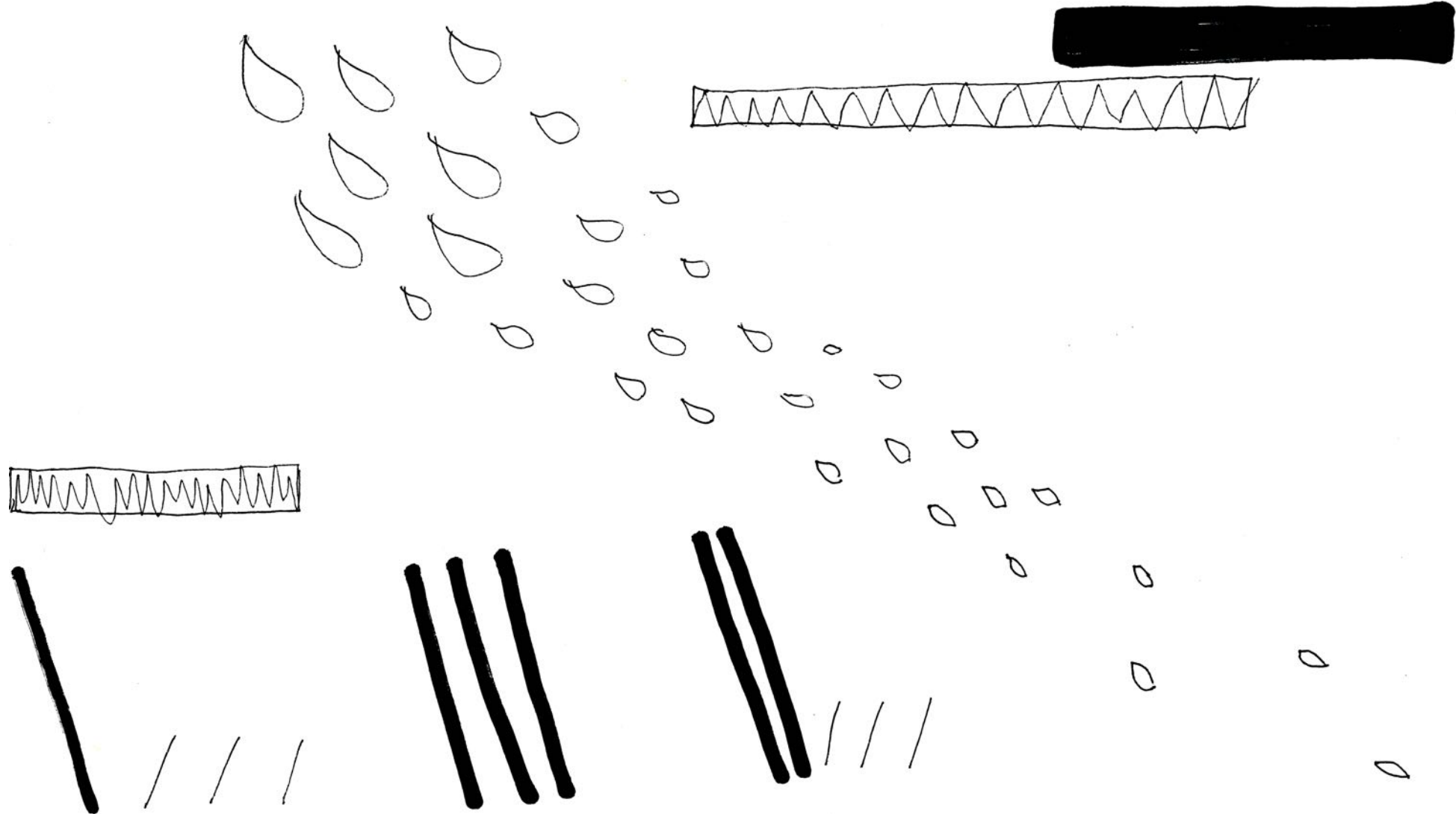
PARTITURNOTATION

Symboler i partiturnotation

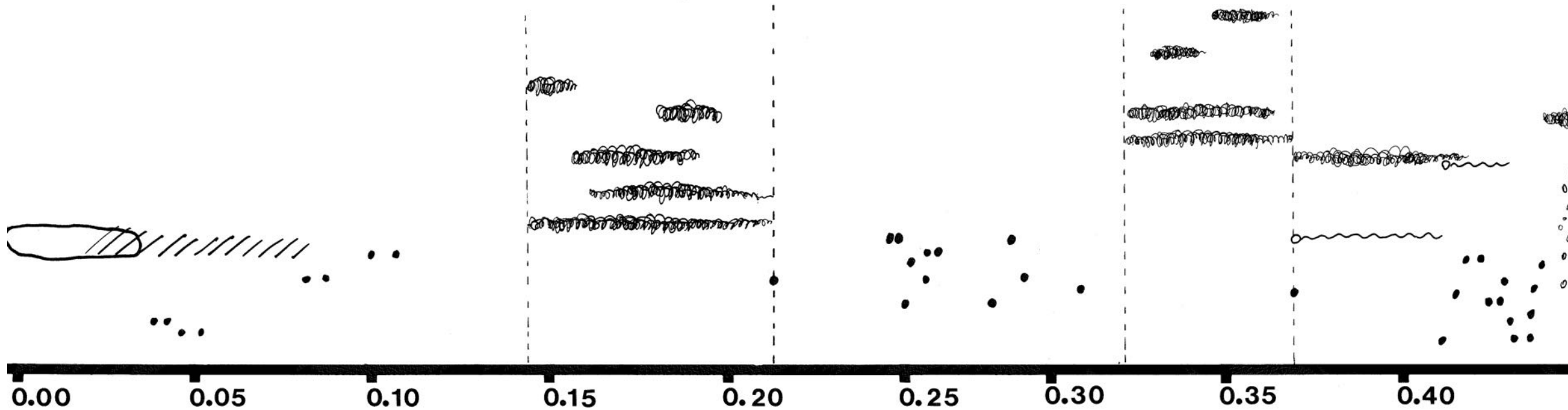
- Kort lyd
- Lyd, der klinger ud
- W Kort hvirvel (tremolo, trille, „rullen“)
- WWWWWW Vedvarende hvirvel
- ’ Kort pause (cirka 1 sekund)
- • ’ Gentag indholdet i kassen. I eksemplet skal man slå to gange og derefter holde en kort pause – hvorefter det gentages, så længe kassen varer. Man bestemmer selv hver især tempoet, der dog skal være nogenlunde roligt. Hvis flere spiller den samme kasse, opstår der således ikke en fælles puls, men forhåbentlig et fint virvar.

GRAFISK NOTATION

GRAFISK NOTATION

No. 3
Ivar Frounberg
Sten-alder

No. 3. Sten-alder, 1 (7)

Båndtropering

LYDFORMNING

BETRAGTNINGER

Kreativitet

- Kreativitet: At skabe noget nyt og værdifuldt
- Skabende arbejde
 - Komposition
 - Improvisation
 - Arrangement
- Autentisk, meningsfuldt, værdifuldt

Skabende arbejde med lyd: Ikke krav til spilletekniske færdigheder

Alle kan finde lyde

Alle kan „spille“ på lyde

Alle kan lege med lyde

Kvalitet

Er alting lige godt?

Formål?

Æstetiske kvaliteter?

Åbne kriterier til diskussion

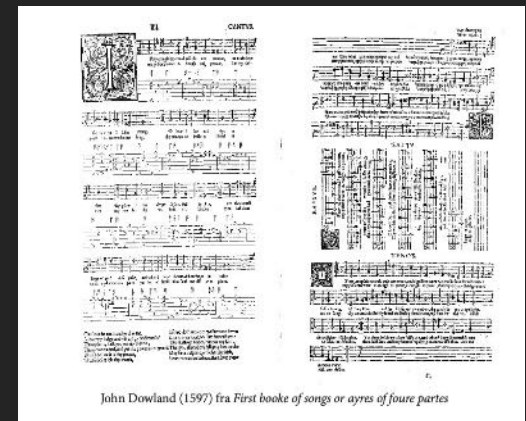
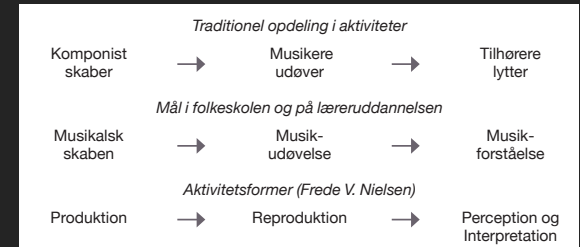
Evaluering

Progression

- De enkelte lyde
- Lydene sammen
- Form

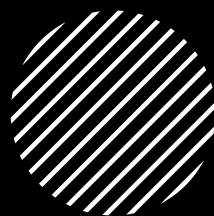
Udfordrer rollerne

- Rigtigt/forkert?
- Hvem bestemmer?
- Hvem lytter?
- Kan fagets områder adskilles?
- Hvad er musik?

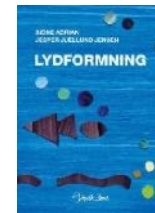

Og...

- **Samarbejde:** At kunne indgå i, bidrage til og være med til at skabe fællesskaber, at opleve medansvar og medindflydelse.
- **Kulturel dannelse:** At få indblik i og ejerskab til det lokale fællesskab, der opstår i, med og omkring arbejdet med lydformning.
- **Selvværd & selvhjulpenhed:** At opleve autonomi, integritet og empati, at opnå faglige forudsætninger for forståelse, udtryk og deltagelse.

LITTERATUR

- Adrian, S. & Jensen, J.J. (2021). *Lydformning*. Dansk Sang.
- Bakke, S. (1976). *Lag med lyd – Innføring i lydformning*. Norsk Musikforlag A/S.
- Bakke, S. (2002). *Kreativ med musikk: Skapande aktivitetar i musikkfaget*. Det Norske Samlaget.
- Berge, S. (1971). *Lydformning*. Gyldendal.
- Cage, John (1959). *Indeterminacy: New Aspects of Form in Instrumental and Electronic Music*. Ninety Stories by John Cage, with Music. John Cage, reading; David Tudor, music (Cage, *Solo for Piano* from *Concert for Piano and Orchestra*, with *Fontana Mix*). Folkways FT 3704 (2 LPs). Reissued 1992 on Smithsonian/Folkways CD DF 40804/5 (2 CDs).
- Dennis, B. (1970). *Experimental music in schools: Towards a new world of sound*. Oxford U.P. Music Department.
- Hansen, F. E. (1998). *Båndtropering: Strategier for ny musik i skoleundervisningen*. Folkeskolens Musiklærerforening.
- Hvitved, S. & Ubbesen, I. (2006). *Musik i luften 1 – lærerens bog*. Folkeskolens Musiklærerforening.
- Hylleberg, S. (1985). *Du er fyret, Elise*. Folkeskolens Musiklærerforening.
- Lorentzen, B. (1971). *Lydformning, kordramatik*.
- McNicol, R. (1992). *Sound Inventions: 32 Creative Music Projects for the Junior Classroom*. Music Department, Oxford University Press.
- Musikmuseet. (u.å.). *Musikmuseet: Undervisningsmateriale*. Musikmuseet. <https://natmus.dk/museer-og-slotte/musikmuseet/undervisning/undervisningsmateriale/>
- Nielsen, F. V. (2006). *Almen musikdidaktik*. Akademisk Forlag.
- Paynter, J. & Aston, P. (1970). *Sound and Silence: Classroom Projects in Creative Music*. Cambridge University Press.
- Self, G. (1967a). *Neue Klangwelten für die Jugend*. Universal-Edition.
- Self, G. (1967b). *New Sounds in Class: A Practical Approach to the Understanding and Performing of Contemporary Music in Schools*. Universal Edition.
- Sundbøll, J. & Lindkvist, T. (2012). *Lydhør*. Museet for Samtidskunst i samarbejde med Skoletjenesten på Sjælland.
<http://samtidskunst.dk/publikationer/lydhoer>
- UVM (Børne- og Undervisningsministeriet) (2020). *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen, LBK nr 1396 af 28/09/2020 (Folkeskoleloven)*.
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1396>